

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 19g/2017

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 308 alin. (2), (4)
și (6) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova
(*examinarea demersurilor privind aplicarea arestării preventive*)

CHIȘINĂU

9 martie 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

Dl Alexandru TĂNASE, *președinte*,
Dl Aurel BĂIEȘU,
Dl Igor DOLEA,
Dl Tudor PANȚÎRU,
Dl Victor POPA,
Dl Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 15 februarie 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 9 martie 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 308 alin. (2), (4) și (6) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ridicată de către avocatul Gheorghe Malic, în dosarul nr. 14-83/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 15 februarie 2017 de către judecătorul Nicolae Corcea, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 2 februarie 2017, S.M. a fost reținut de către un procuror din cadrul Procuraturii mun. Chișinău (oficiul principal), fiind învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 190 alin. (5) [*Escrocheria*] din Codul penal.

4. La 3 februarie 2017, procurorul responsabil de caz a înaintat un demers către judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu privire la aplicarea față de M.S. a măsurii preventive sub formă de arest preventiv.

5. În aceeași zi, demersul procurorului împreună cu materialele anexate la acesta au fost aduse la cunoștința avocatului lui M.S., care a confirmat prin semnătură.

6. La 4 februarie 2017, în adresa judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a parvenit demersul procurorului privind aplicarea față de M.S. a măsurii preventive sub formă de arest preventiv.

7. În cadrul ședinței de judecată în care s-a examinat demersul procurorului, avocatul Gheorghe Malic a depus o cerere cu privire la

ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 308 alin. (2), (4) și (6) din Codul de procedură penală.

8. Prin încheierea din 4 februarie 2017, instanța a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

10. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M.O., 2013, nr. 248-251, art. 699) sunt următoarele:

Articolul 308

Examinarea demersurilor privind aplicarea față de învinuit a arestării preventive, arestării la domiciliu sau prelungirea duratei arestării învinuitului

„(1) Constatând insuficiența altor măsuri preventive neprivative de libertate pentru înlăturarea riscurilor prevăzute la art. 176 alin.(1) și necesitatea aplicării față de învinuit a măsurii arestării preventive, arestării la domiciliu ori de a prelungi durata ținerii sub arest, procurorul înaintează în instanța judecătorească un demers. În demersul procurorului se indică fapta care face obiectul învinuirii, prevederile legale în care aceasta se încadrează și pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, circumstanțele, însoțite de probe pertinente, din care rezultă bănuiala rezonabilă că învinuitul a săvârșit fapta, circumstanțele care justifică insuficiența altor măsuri preventive, motivele, temeiurile și necesitatea de aplicare a arestării preventive sau a arestării la domiciliu potrivit condițiilor și criteriilor stabilite la art.176, 185 și 186, argumentele și circumstanțele de fapt și lista probelor în susținerea demersului, precum și faptul că învinuitului i s-au explicat consecințele generate de încălcarea măsurii preventive. La demers se anexează toate materialele și probele care confirmă sau infirmă insuficiența altor măsuri preventive, temeiurile de aplicare a arestării preventive și a arestării la domiciliu.

(2) Înainte de a fi depuse la judecătorul de instrucție, demersul cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii arestării preventive sau a arestării la domiciliu, împreună cu toate materialele și probele anexate la acesta, care confirmă sau infirmă temeiurile de aplicare sau prelungire a măsurii, se prezintă în prealabil învinuitului ori avocatului său, care confirmă în scris că a luat cunoștință de acestea. În cazul în care învinuitul refuză sau dacă avocatul se află în imposibilitate să ia cunoștință de demers, de materialele și probele anexate la acesta, procurorul consemnează acest fapt și transmite neîntârziat demersul, materialele și probele anexate la acesta judecătorului de instrucție, care, la solicitarea învinuitului ori a avocatului său, le va oferi acestora suficient timp pentru a lua cunoștință de conținutul lor înainte de începerea ședinței.

(3) Demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție cu cel puțin 24 de ore până la expirarea termenului de reținere, iar în cazul minorului – cu cel puțin de 5 ore până la expirarea termenului de reținere. Demersul de prelungire a arestării se depune cu cel puțin 5 zile până la expirarea termenului de arestare. În caz de nerespectare a acestor termene, judecătorul de instrucție, fără a convoca ședința, printr-o încheiere motivată, respinge demersul.

(4) Demersul cu privire la aplicarea sau prelungirea arestării preventive ori a arestării la domiciliu se examinează fără întârziere de către judecătorul de instrucție, în ședință închisă, cu participarea procurorului, avocatului, învinuitului, cu excepția cazului în care învinuitul se eschivează de la participarea la judecată sau de la urmărirea penală și este anunțat în căutare. La ședință pot participa reprezentantul legal al învinuitului și martorii invitați de procuror sau de învinuit ori de avocat. Procurorul asigură participarea la ședința de judecată a învinuitului reținut, înștiințează avocatul și reprezentantul legal al învinuitului, precum și martorii invitați de acesta. Învinuitul sau avocatul înștiințează martorii invitați de el. În cazul neprezentării avocatului înștiințat, judecătorul de instrucție îl asigură pe învinuit cu avocat din oficiu în conformitate cu Legea nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. Neprezentarea martorilor invitați din partea procurorului, a învinuitului sau a avocatului său nu împiedică examinarea demersului.

[...]

(6) La deschiderea ședinței, judecătorul de instrucție anunță demersul care va fi examinat și exercită dispozițiile prevăzute la art.255–262, 264, care se aplică în mod corespunzător. Procurorul este obligat să motiveze bănuiala rezonabilă și temeiurile de aplicare a arestării preventive. Omiterea unei asemenea obligații constituie temei de respingere a demersului. După prezentarea materialelor de către procuror, partea

apărării poate prezenta oricare materiale relevante la caz, care, în mod obligatoriu, se anexează la materialele cauzei. Ultimul cuvânt i se oferă învinuitului.

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

11. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că prevederile art. 308 alin. (2) din Codul de procedură penală, potrivit cărora, înainte de a fi depuse la judecătorul de instrucție, demersul cu privire la aplicarea măsurii arestării preventive împreună cu toate materialele și probele anexate la acesta, care confirmă sau infirmă temeiurile de aplicare a măsurii, se prezintă în prealabil învinuitului ori avocatului său, nu corespund criteriilor de calitate a legii. În acest sens, autorul susține că nu este clar cine prezintă materialele respective. De asemenea, prevederea de lege criticată lasă la discreția procurorului de a decide cui să prezinte materialele respective, învinuitului sau avocatului, deși ar fi echitabil dacă acestea se vor prezenta obligatoriu învinuitului, întrucât măsura preventivă îl vizează în exclusivitate pe acesta. Mai mult, nespecificarea de către legiuitor a obligației procurorului de a acorda timp suficient pentru a se lua cunoștință de materialele respective conferă normei un caracter imprevizibil, ceea ce în practică generează abuzuri.

12. La fel, autorul pretinde că dispozițiile art. 308 alin. (4) din același cod sunt alogice, neclare și imprevizibile, deoarece nu oferă o soluție referitor la consecințele neprezentării procurorului în ședință la ora fixată de către judecătorul de instrucție pentru examinarea demersului privind aplicarea arestării preventive. Mai mult, deși prevederile art. 308 alin. (4) stabilesc că la ședință pot participa reprezentatul legal al învinuitului și martorii invitați de procuror sau de învinuit ori de avocat, în realitate martorii apărării, fiind invitați și prezenți, nu li s-a permis să participe.

13. Potrivit autorului excepției, prevederile art. 308 alin. (6) din Codul de procedură penală, de asemenea, sunt confuze. Astfel, textul legal contestat face trimitere la articolele 255-262 și 264 din Codul de procedură penală, deși dispozițiile acestora nu au incidență asupra procedurii de soluționare a demersului privind aplicarea măsurii arestului preventiv. La fel, autorul susține că din conținutul art. 308 alin. (6), care prevede obligația procurorului de a motiva bănuiala rezonabilă și temeiurile de aplicare a arestării preventive, nu este clar când totuși procurorul trebuie să execute această obligație - la înaintarea demersului sau în cadrul ședinței de judecată. Totodată, autorul susține că textul „după prezentarea materialelor de către procuror” este imprevizibil, întrucât permite procurorului să prezinte în ședință materiale care nu au fost anexate la demers și în privința cărora apărarea nu a avut posibilitatea să pregătească contraargumente.

14. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile art.308 alin. (2), (4) și (6) din Codul de procedură penală nu corespund cerințelor de calitate și nu comportă gradul necesar de previzibilitate, nu acordă garanții contra abuzului, astfel fiind contrare articolelor 4, 20, 23 și 53 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

15. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

16. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

17. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de avocatul Gheorghe Malic în dosarul nr. 14-83/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

18. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, **presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de relevanța prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.**

19. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 308 alin. (2), (4) și (6) din Codul de procedură penală.

20. Astfel, Curtea observă că prevederile art. 308 din Codul de procedură penală reglementează procedura de examinare de către judecătorul de instrucție a demersurilor privind aplicarea față de învinuit a arestării preventive, a arestării la domiciliu sau prelungirea duratei arestării învinuitului.

21. Curtea reține că autorul excepției, invocând încălcarea articolelor 4, 20, 23 și 53 din Constituție, a pretins, în esență, că normele contestate nu corespund exigențelor de calitate a legii.

22. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că obiectul litigiului principal vizează soluționarea demersului procurorului cu privire la aplicarea măsurii arestării preventive față de învinuitul reținut.

23. Astfel, potrivit normelor procesual penale cuprinse în art. 308 alin.(1), demersul procurorului privind aplicarea față de învinuit a arestării preventive, însoțite de probe pertinente, din care rezultă bănuiala rezonabilă că învinuitul a săvârșit fapta, circumstanțele care justifică insuficiența altor măsuri preventive, motivele, temeiurile și necesitatea de aplicare a arestării preventive, argumentele și circumstanțele de fapt și lista probelor în susținerea demersului, se înaintează în instanța judecătorească [*judecătorului de instrucție*].

24. Totodată, având în vedere faptul că, în conformitate cu art. 165 din Codul de procedură penală, procurorul poate dispune reținerea, pentru cel mult 72 de ore, legiuitorul a stabilit în art. 308 alin. (3) din același cod că demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție cu cel puțin 24 de ore până la expirarea termenului de reținere.

25. De asemenea, conform art. 308 alin. (2) din Codul de procedură penală, dispoziții criticate de autorul excepției, înainte de a fi depuse la

judecătorul de instrucție, demersul [*procurorului*] cu privire la aplicarea măsurii arestării preventive împreună cu toate materialele și probele anexate la acesta, care confirmă sau infirmă temeiurile de aplicare sau prelungire a măsurii, se prezintă în prealabil învinuitului ori avocatului său, care confirmă în scris că a luat cunoștință de acestea.

26. Așadar, Curtea menționează că instituirea acestor reglementări au drept scop acordarea unui interval de timp suficient pentru ca demersul cu privire la aplicarea față de învinuit a arestării preventive să fie soluționat cu respectarea dreptului la apărare și garantarea libertății individuale a învinuitului reținut. Totodată, în cazul în care avocatul învinuitului reținut consideră că timpul scurs între momentul în care a luat cunoștință de data și ora la care soluționarea demersului procurorului va avea loc și soluționarea acestuia nu este suficient pentru realizarea unei apărări eficiente și adecvate, acesta poate solicita el însuși un termen pentru studierea materialelor din dosar și formularea apărării. Or, Curtea observă că din conținutul dispozițiilor legale criticate cuprinse la art. 308 alin. (2) din cod reiese în mod clar că judecătorul de instrucție, la solicitarea învinuitului ori a avocatului său, le va oferi acestora suficient timp pentru a lua cunoștință de conținutul dosarului înainte de începerea ședinței.

27. De asemenea, Curtea relevă că soluționarea demersului procurorului cu privire la aplicarea măsurii arestului preventiv trebuie efectuată în acord cu prevederile art. 5 § 4 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prin pronunțarea asupra măsurii „în termen proxim”. Astfel, judecătorul de instrucție, abilitat de a examina demersurile procurorului de aplicare a măsurii arestării preventive, în funcție de circumstanțele fiecărei cauze, trebuie să pună în balanță toate elementele specifice cauzei pentru satisfacerea atât a dreptului la apărare, cât și a dreptului de soluționare a cauzei într-un termen rezonabil.

28. Prin urmare, Curtea nu poate reține alegațiile autorului excepției potrivit cărora dispozițiile articolului 308 alin. (2), (4) și (6) nu corespund criteriilor de calitate a legii.

29. Cu referire la alegațiile autorului excepției, potrivit cărora prevederile art. 308 alin. (6) fac trimitere la articolele 255-262 și 264 din Codul de procedură penală, deși dispozițiile acestora nu au incidență asupra procedurii de soluționare a demersului privind aplicarea măsurii arestului preventiv, Curtea observă că legiuitorul a comis o eroare tehnică, întrucât dispozițiile legale care reglementează acțiunile procedurale ce țin de etapa pregătitoare a ședinței de judecată sunt cuprinse în articolele 355-362 și 364 din același cod. Însă soluționarea acestei erori tehnice nu intră în competența Curții Constituționale, care se pronunță numai asupra constituționalității actelor cu privire la care a fost sesizată, fără a putea modifica sau completa prevederile supuse controlului.

30. În ceea ce privește criticile formulate precum că textul de lege criticat nu oferă o soluție referitor la consecințele neprezentării procurorului în ședință la ora fixată de către judecătorul de instrucție pentru examinarea demersului privind aplicarea arestării preventive, Curtea menționează că aceste critici ale autorului excepției se încadrează în sfera unei problematice care excedează controlului de constituționalitate.

31. În lumina celor expuse, Curtea menționează că sesizarea este nefondată și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și al pct. 28 lit. d) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 308 alineatele (2), (4) și (6) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ridicată de către avocatul Gheorghe Malic, în dosarul nr. 14-83/17, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, 9 martie 2017

DCC nr. 20

Dosarul nr. 19g/2017